

RURAL PACT

Gemeenschappen in staat stellen actie te ondernemen ten behoeve van de plattelandsvisie

Beleidsnota

December 2024

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Waarom het plattelandspact belangrijk is voor lokale gemeenschappen	2
3. Wat er moet gebeuren om het plattelandspact dichterbij de burger te brengen	3
4. Wat lokale actoren moeten doen	4
4.1 Samenkomen rond een lokale leider die het lokale transformatieproces aanstuurt	4
4.2 Een geschikte organisatiestructuur kiezen die brede participatie mogelijk maakt	4
4.3 Het eens worden over een gedeelde visie en een gedeeld plan met brede transformatieve acties	5
5. Wat beleidsmakers moeten doen om actie mogelijk te maken	6
5.1 Lokale leiders en hun organisatiestructuur erkennen als partners in echte multilevel governance	6
5.2 Lokale capaciteitsopbouw organiseren en/of financieren	6
5.3 Gecoördineerde actie bevorderen	7
5.4 De toegang tot financiering verbeteren en de bureaucratie terugdringen	7

De in dit document beschreven informatie en standpunten zijn die van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van de Europese Commissie weer. De Commissie staat niet in voor de juistheid van de hierin vermelde gegevens en kan evenmin verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de gegevens in deze publicatie.

1. Inleiding

Plattlandsgebieden zijn van essentieel belang voor de identiteit en het welzijn van Europa. Plattlandsgemeenschappen in de hele Europese Unie (EU) staan echter voor een aantal uitdagingen, waaronder ontvolking en vergrijzing; verslechtering van openbare voorzieningen als onderwijs, gezondheidszorg en vervoer; dalende inkomsten uit primaire industrieën, en nadelige gevolgen van klimaatverandering.

Overheden proberen aan deze uitdagingen het hoofd te bieden door middel van beleid. Deze aanpak schiet echter vaak tekort als gevolg van de gebrekkige coördinatie tussen verschillende sectoren, ontoereikende financiering, bureaucratie of pogingen om een uniforme oplossing toe te passen, zonder rekening te houden met de specifieke kenmerken van elk gebied.

Vraagt u zich af hoe het plattelandspact uw lokale gemeenschap kan helpen? Dan is deze nota iets voor u!

Gefinancierd door de Europese Unie

2. Waarom het plattelandspact belangrijk is voor lokale gemeenschappen

In 2021 ontwikkelde de Europese Commissie, in overleg met talloze belanghebbenden, een [langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU tot 2040](#) (LTVRA — de plattelandsvisie). De belangrijkste verwezenlijkingen van de plattelandsvisie en de te volgen koers worden beschreven in het [verslag](#) van de Commissie van maart 2024.

Daarnaast heeft de Commissie het plattelandspact ingevoerd, een samenwerkingsmechanisme dat tot doel heeft belanghebbenden in de EU te betrekken bij het nemen van maatregelen voor de plattelandsvisie. Het pact is erop gericht plattelandskwesties hoger op de politieke agenda te krijgen, capaciteiten op te bouwen door middel van peer learning en netwerkvorming en actie aan te moedigen.

In aanvulling op het initiatief van de Commissie versterken tal van overheden de bestaande institutionele kaders of voeren zij er nieuwe in om hun plattelandsbeleid kracht bij te zetten en het plattelandspact zo te laten slagen op nationaal en regionaal niveau. Er zijn echter meer aanhoudende inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat de voordelen van het pact terechtkomen bij de lokale gemeenschappen in dorpen, gemeenten en subregio's.

Tien gemeenschappelijke doelstellingen van de plattelandsvisie van de EU

1. **Aantrekkelijke ruimten, die tot stand zijn gekomen in harmonieuze territoriale ontwikkeling**
2. **Plaatsen met een gelaagd, lokaal bestuur**
3. **Plaatsen die voedselzekerheid, economische kansen, goederen en diensten voor de samenleving als geheel bieden**
4. **Dynamische gemeenschappen die zich richten op welzijn**
5. **Inclusieve gemeenschappen**
6. **Een vitale natuur**
7. **Plaatsen waar optimaal wordt geprofiteerd van digitale innovatie**
8. **Plaatsen met ondernemende, innovatieve en geschoolde mensen**
9. **Bruisende plaatsen waar efficiënte, toegankelijke en betaalbare publieke en particuliere diensten worden verleend**
10. **Plaatsen van diversiteit**

Hoe het plattelandspact lokale gemeenschappen kan helpen

Potentiële voordelen voor plattelandsgemeenschappen

- ✓ Overheden en het grote publiek **bewust maken** van het belang van plattelandsgebieden
- ✓ **Plattelandsbewoners een stem geven en ondersteunen om gehoord te worden** in besluitvormingsprocessen en -organen, en om te pleiten voor meer beleidssteuning voor plattelandsgebieden
- ✓ **Al het beleid** — op het gebied van huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, mobiliteit — **onderwerpen aan een plattelandstoetsing** en ervoor zorgen dat gemeenschappen kunnen meepraten over het ontwerp en de uitvoering van dat beleid
- ✓ Ruimte bieden voor uitwisseling en **wederzijds leren**
- ✓ De **capaciteit van lokale actoren** verbeteren door de toegang tot kennis, technische vaardigheden, informatie over financiering en uitvoeringscapaciteit te vergemakkelijken om uitdagingen en kansen op het platteland in kaart te brengen en aan te pakken
- ✓ **Inspirerende praktijken** vaststellen en verspreiden
- ✓ Belanghebbenden mobiliseren om een **strategische visie en acties** voor verandering op het platteland uit te werken, te plannen en uit te voeren
- ✓ Pleiten voor een betere **coördinatie van het beleid** om uitdagingen op het platteland op een alomvattende manier aan te pakken

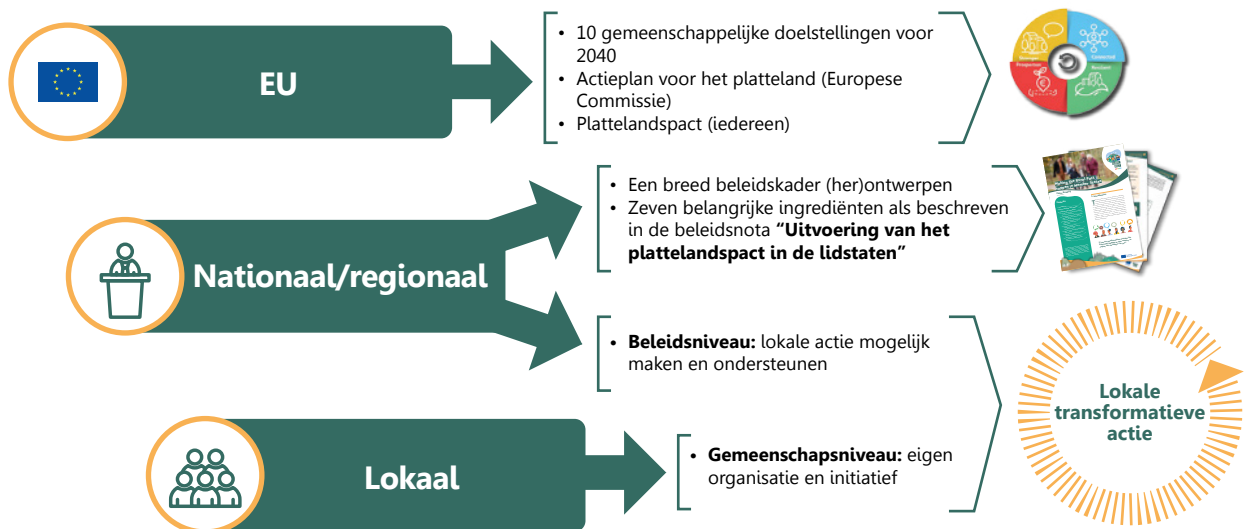
Gekoppeld aan de doelstelling van het plattelandspact

- ✓ Doelstelling 1: **De stem van het platteland versterken en haar belangen hoger op de politieke agenda plaatsen**
- ✓ Doelstelling 2: **Netwerken, samenwerken en wederzijds leren mogelijk maken**
- ✓ Doelstelling 3: **Vrijwillige toezeggingen aanmoedigen om de visie te realiseren**

Willen plattelandsgemeenschappen deze voordelen echter ten volle benutten, dan moeten nationale of regionale overheden een aantal elementen op het niveau van beleidsvorming invoeren. Er is behoefte aan een sterk politiek leiderschap, evenals aan mechanismen om plattelandsgemeenschappen te betrekken en netwerkvorming en peer learning te vergemakkelijken, aan een langetermijnstrategie en -actieplan, plattelandstoetsing, integratie en aan coördinatie van sectoraal beleid en financieringsbronnen. Deze elementen worden beschreven in de publicatie "[Uitvoering van het plattelandspact in de lidstaten](#)" en in een verslag over "[succesfactoren voor platteland vernieuwing](#)".

Het is weliswaar van essentieel belang om te handelen op basis van de brede opzet van nationaal of regionaal beleid voor plattelandsgebieden, maar dat is niet voldoende om ervoor te zorgen dat **individuele lokale gemeenschappen baat hebben bij het plattelandspact** en in staat zijn om effectieve actie te ondernemen om de doelstellingen van de plattelandvisie te verwezenlijken. Hiervoor is het nodig dat lokale actoren — met inbegrip van het maatschappelijk middenveld en particuliere entiteiten, overheden en andere publieke actoren — de handen ineen slaan. Dat geldt evenzeer voor nationale en regionale beleidsmakers.

Het plattelandspact dichterbij de burger brengen: wie moet wat doen?

3. Wat er moet gebeuren om het plattelandspact dichterbij de burger te brengen

Plattelandsgebieden zijn uiterst gevarieerd; er is **geen uniforme aanpak**. Plattelandsgemeenschappen zullen verschillende oplossingen vinden om een op maat gesneden oplossing voor hun lokale uitdagingen en kansen te ontwikkelen.

Er zijn niettemin een aantal belangrijke elementen die lokale transformatieprocessen vereenvoudigen en lokale gemeenschappen in staat stellen actie te ondernemen. Sommige van deze elementen worden door de lokale gemeenschappen zelf gerealiseerd, terwijl andere moeten worden verschaft door hogere overheden om een gunstig klimaat voor actie te scheppen.

Elke **plattelandsgemeenschap** moet haar eigen initiatieven ontwikkelen die tegemoetkomen aan haar specifieke behoeften en kansen, in overeenstemming met de culturele en juridische context. Het is met name raadzaam dat plattelandsgemeenschappen:

- **samenkomen rond een lokale leider** — een persoon of personen dan wel een organisatie of organisaties die de transformatie van het plattelandsgebied kan of kunnen aansturen;
- een geschikte **organisatiestructuur** (structuur en besluitvormingsmechanismen) kiezen die brede participatie mogelijk maakt;
- het eens worden over een **gedeelde visie en dito plan** met brede transformatieve acties, waaronder de vaststelling van behoeften en kansen.

Daarnaast moeten **hogere overheden** op regionaal, nationaal en Europees niveau een aantal acties uitvoeren om lokale transformatieve actie te stimuleren en te ondersteunen. Deze overheden moeten in het bijzonder:

- **de lokale leiders** en hun organisatiestructuur **erkennen als partners** in een echt bestuur op verschillende niveaus;
- **lokale capaciteitsopbouw** organiseren en/of financieren;
- **gecoördineerde actie** in het kader van alle relevante beleidslijnen en financieringsstromen bevorderen;
- **de toegang tot financiering** verbeteren en de bureaucratie terugdringen.

4. Wat lokale actoren moeten doen

4.1 Samenkomen rond een lokale leider die het lokale transformatieproces aanstuurt

Bij acties ten behoeve van de plattelandvisie moeten tal van verschillende belanghebbenden betrokken zijn, maar gewoonlijk is er één actor — een individu, een groepje mensen of één organisatie — die het voortouw neemt in het project of daarvoor als katalysator fungeert. Het maakt niet uit of die **lokale leiders** voortkomen uit de publieke of de private sector of het maatschappelijk middenveld, als ze maar het vermogen hebben om anderen in het gebied te **inspireren, te motiveren en te mobiliseren**, en zijn doordringen van een **gemeenschapsgevoel** of een gevoel voor het algemeen belang.

De lokale leider mag niet worden gezien als vertegenwoordiger van één politiek of economisch belang, maar moet een inclusief en democratisch proces volgen. Lokale leiders kunnen de rol van “voorvechter” (die het opneemt voor een zaak die de lokale gemeenschap belangrijk vindt), “ambassadeur” (die bepaalde waarden vertegenwoordigt en de gemeenschap mobiliseert) of “bemiddelaar” (die diverse actoren of belangen bij elkaar brengt en onderlinge synergieën bevordert) op zich nemen.

Het is niet de bedoeling dat deze mensen of organisaties in afzondering werken. Zij moeten samenwerken met een ondersteuningsnetwerk om ervoor te zorgen dat de acties op de lange termijn worden uitgevoerd. Het is van groot belang jongeren (zie [Generation Europe — The Academy](#) voor bruikbaar materiaal), vrouwen en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven te betrekken.

In afgelegen plattelandsgedebieden in Bulgarije werkt de [Sun Land Foundation](#) samen met ongeveer dertig dorpen. Zij maakt daarbij gebruik van interculturele bemiddeling om intergenerationele en sectoroverschrijdende koppelingen te bevorderen. In het kader van dit initiatief verblijven jonge kunstenaars bij oudere plattelandsvrouwen om intergenerationele banden en het sociale kapitaal te versterken en zo de veerkracht van de gemeenschap te vergroten.

De jongeren werken samen met de dorpsbewoners aan aangepaste oplossingen (bijvoorbeeld de renovatie van een oud schoolgebouw) om de dorpen om te vormen tot leefbare omgevingen en de toegang tot hulpbronnen te democratiseren. Cultuur wordt daarbij als hefboom gebruikt om sociaal isolement, geestelijke gezondheidsproblemen en andere dringende problemen aan te pakken in het snelst ontwikkelende land ter wereld. Dankzij de interculturele bemiddelaars kunnen sommige dorpen nu nieuwe gezinnen aantrekken om er zich te vestigen.

Zie ook hoe [Hilvarenbeek Smart Village](#) in Nederland burgerinitiatieven ondersteunt door middel van een netwerk van lokale ontwikkelingsadviseurs.

4.2 Een geschikte organisatiestructuur kiezen die brede participatie mogelijk maakt

De nieuwe dynamiek vraagt om een organisatiestructuur die de betrokkenheid van verschillende soorten belanghebbenden mogelijk maakt, brede participatie aanmoedigt en democratische besluitvorming combineert met flexibiliteit.

In veel plattelandsgemeenschappen hoeven er geen nieuwe organisaties of structuren te worden opgezet, aangezien er al structuren voorhanden zijn die deze rol kunnen spelen. Voorbeelden daarvan zijn organisaties van dorpsbewegingen, goed functionerende Leader-partnerschappen en drijvende krachten achter initiatieven inzake slimme dorpen.

Het is niettemin mogelijk dat deze versterking en capaciteitsopbouw nodig hebben om een breder scala aan thematische gebieden te bestrijken die van groot belang zijn voor het gebied — zoals mobiliteit, gezondheidszorg en cultuur — door middel van gericht nationaal/regionaal beleid (zie hieronder). Op die manier kan het bewustzijn in de gemeenschappen ten aanzien van de lokale structuren verder worden vergroot en kunnen nieuwe bondgenoten worden binnengehaald.

In andere gemeenschappen kunnen belangrijke belanghebbenden ervoor kiezen geen gebruik te maken van bestaande of nieuwe structuren, maar de gemeenschappelijke doelen, rollen en verantwoordelijkheden simpelweg beschrijven in een contract of overeenkomst.

Naargelang van de mate van formalisering kunnen gemeenschappen kiezen uit uiteenlopende vormen:

- een in het openbaar door lokale belanghebbenden afgelegde gemeenschappelijke **verklaring** of **intentieverklaring**;
- een **samenwerkingsovereenkomst** of een **memorandum van overeenstemming** tussen de belangrijkste actoren;
- een **partnerschapsovereenkomst** met een aangewezen entiteit die de partners vertegenwoordigt, als hoofdpartner of verantwoordelijke instantie — zoals het geval is met Leader in sommige lidstaten waar plaatselijke actiegroepen geen rechtspersoonlijkheid hebben, maar een van de partners als verantwoordelijke instantie aanwijzen;
- belanghebbenden die kiezen voor een **formeel rechtsinstrument** (zie bijvoorbeeld het Landschapshandvest hieronder);
- een door de belangrijkste belanghebbenden **speciaal met dat doel opgezet bureau** om de onderlinge samenwerking te ondersteunen — bijvoorbeeld gemeenten die de handen ineen slaan om een intergemeentelijke structuur op te zetten;
- een speciale **rechtspersoon** die is opgericht om de strategie of het actieplan uit te voeren — veel plaatselijke actiegroepen van Leader zijn opgezet als ngo, met het specifieke doel om de lokale strategie uit te voeren; andere opereren als particuliere ondernemingen zonder winstoogmerk.

Minder formele regeling

- intentieverklaring
- samenwerkings-overeenkomst of memorandum van overeenstemming

Gemiddelde mate van formalisering

- belanghebbenden die kiezen voor een formeel rechtsinstrument
- partnerschaps-overeenkomst met een aangewezen entiteit

Meer formele regeling

- gezamenlijke structuur of gezamenlijk bureau ter ondersteuning van de samenwerking
- speciale rechtspersoon om de strategie of het actieplan uit te voeren

worden gefinancierd in het kader van strategieën of programma's op nationaal of regionaal niveau.

Een dergelijke gemeenschappelijke visie moet **bestaande initiatieven als uitgangspunt** nemen en een **breder scala aan thema's** bestrijken: economie, milieu, infrastructuur of diensten op het gebied van bijvoorbeeld gezondheidszorg, onderwijs, mobiliteit en huisvesting. De plattelandsvisie kan dienen als algemeen kader om voor de gebieden relevante onderwerpen te onderzoeken. Het kan een lang en geleidelijk proces zijn, afhankelijk van de behoeften op lokaal niveau, aangezien lokale belanghebbenden mogelijk niet in staat zijn om meteen met al deze onderwerpen aan de slag te gaan.

Het Catalaans Landschapshandvest (Spanje) is een vrijwillig rechtsinstrument dat lokale belanghebbenden in staat stelt samen te werken om het landschap te verbeteren en tot een waardevol bezit voor de toekomst te maken. Het [district Priorat](#) gebruikt dit handvest als instrument voor bredere lokale ontwikkeling. Het stelt de gemeenschap in staat lokale uitdagingen op het gebied van ontvolking, voedsel- en energiesoevereiniteit, landbouw en economische diversificatie in kaart te brengen en aan te pakken door middel van oplossingen op maat.

Bij de governancestructuur zijn advies- en overlegorganen van de Commissie Landschap en Duurzaamheid betrokken, met ondersteuning door het Landschapsbureau en diverse regionale overheidsdepartementen, alsmede participatieve fora van belanghebbenden die debat aanmoedigen en initiatieven stimuleren.

Het Landschapshandvest voor Priorat wordt ondersteund in het kader van de lokale Leader-strategie en vereist een nauwe samenwerking tussen de gemeenteraad, het Landschapsbureau en de plaatselijke actiegroep. Het handvest kan dan ook worden beschouwd als een instrument voor de coördinatie van de lokale ontwikkeling, waarbij acties worden gepland op nieuwe gebieden waarvoor vroeger geen aandacht was. Dat is gekoppeld aan beleid op hoger niveau, te weten het [Catalaans Plattelandspact](#).

Een Frans voorbeeld van een intercommunale instantie die is opgezet om gezamenlijk optreden mogelijk te maken, vindt u hier: [presentatie](#) en [video](#) over het bevorderen van de territoriale cohesie door middel van een speciaal instrument in Pays Vallée du Loir.

[Nockregion Oberkärnten](#) wil de beste Oostenrijkse regio zijn om in te wonen en te werken. De plaatselijke actiegroep voor Nockregion heeft werkgroepen georganiseerd met 800 deelnemers en een allesomvattende strategie ontwikkeld waarin de ambities van het gebied worden beschreven.

Aangezien Leader-financiering niet toereikend is om dit alles te verwezenlijken, maakt de plaatselijke actiegroep ook gebruik van het Europees Sociaal Fonds (ESF) en andere EU- en nationale financieringsbronnen, zodat Leader goed is voor slechts 30 % van de totale begroting.

Daarnaast probeert de plaatselijke actiegroep het gesprek aan te gaan over beleid op hoger niveau. Zo was de leider van de plaatselijke actiegroep betrokken bij de nationale raad voor demografische veranderingen, hoewel dergelijke contacten nog steeds vrij beperkt zijn.

Zie ook het Franse voorbeeld van een innovatieve regio en het bijbehorende netwerk van diverse actoren, die actief betrokken zijn bij een gedeelde visie met vijf uitdagingen: [presentatie](#) en [video](#) "Mensen en bomen" (Frans "Des Hommes et des Arbres").

4.3 Het eens worden over een gedeelde visie en een gedeeld plan met brede transformatieve acties

De transformatieve actie die op lokaal niveau wordt ondernomen om in behoeften te voorzien en ervoor te zorgen dat plattelandsgebieden sterker, verbonden, veerkrachtig en welvarend zijn, moet consistent zijn en goed worden gepland.

Er zijn tal van strategieën en plannen die zich richten op plattelandsgebieden. Mogelijk is het niet noodzakelijk — of zelfs raadzaam — om de gemeenschap te mobiliseren om het zoveelste strategische document op te stellen. Het zou echter een goede zaak zijn als de hele gemeenschap het eens zou worden over een **brede gemeenschappelijke toekomstvisie** voor het gebied in kwestie en als de betrokken actoren zich bewust zouden zijn van **de manier waarop hun acties bijdragen aan de algehele visie**, zelfs als deze

U wilt iets doen bij u op het platteland, maar weet niet waar te beginnen? Er bestaat al een aantal instrumenten.

- Met het door de EU gefinancierde project "[Smart Rural 21](#)" (2020-2022) werden plattelandsgemeenschappen (dorpen) ondersteund bij het ontwikkelen van strategieën voor slimme dorpen en het uitvoeren van innovatieve acties. [Het eindverslag en de folder](#) van het project omvatten een reeks [communautaire instrumenten, innovatieve lokale oplossingen](#) en lessen die zijn geleerd tijdens het werken met gemeenschappen.
- In het "[Compass for Local Empowerment in rural areas](#)" van de European Rural Community Alliance (ERCA) komen uiteenlopende nuttige instrumenten en voorbeelden aan bod.
- In de LEADER Toolkit van de EU, in het bijzonder het gedeelte "[How to form a Local Action Group \(LAG\)?](#)", worden nuttige suggesties gegeven.
- In de [toolkit inzake financieringsmogelijkheden van de EU voor plattelandsgebieden](#) is informatie over potentiële bronnen van financiering en ondersteuning voor lokale initiatieven bijeengebracht.

5. Wat beleidsmakers moeten doen om actie mogelijk te maken

5.1 Lokale leiders en hun organisatie-structuur erkennen als partners in echte multilevel governance

Het [gemeenschapsplatform voor het plattelandspact](#) maakt het mogelijk in contact te treden met evenknieën in heel Europa. Door zich aan te sluiten bij het platform kunnen belanghebbenden via gemeenschapsgroepen aanzet geven tot thematische discussies of eraan deelnemen, ervaringen uitwisselen, partners zoeken en nuttig materiaal raadplegen. [De EU-waarnemingspost voor het platteland](#) is een bron van nuttige informatie en gegevens over plattlandsgebieden in de EU.

Hoewel veel plattlands-gemeenschappen zich organiseren om lokale actie te bevorderen, worden hun inspanningen in de regel over het hoofd gezien door nationale en regionale overheden die zichzelf vaak als de voornaamste aanjagers van verandering op het platteland beschouwen.

Mogelijk moet er eerst een mentaliteitsverandering plaatsvinden voordat wordt erkend dat plattlands-

gemeenschappen de voornaamste actoren zijn, waarbij de bevoegdheid om te beslissen wat er moet gebeuren aan hen wordt overgedragen en zij worden betrokken bij de uitvoering van lokale actie in het kader van processen voor multilevel en multiactor governance. Zie de standpuntnota van het SHERPA-project getiteld [“Empowering rural areas in multi-level governance processes”](#) voor nuttige ideeën over de manier waarop dit kan worden verwezenlijkt.

Sommige gemeenschappen willen hun acties misschien onder de noemer “lokaal plattlandspact” brengen om hun inzet voor de plattlandsvisie te benadrukken. Door zich aan te sluiten bij dit Europees politiek initiatief kunnen die gebieden mogelijk ook erkenning krijgen van regionale, nationale of Europese overheden. Gemeenschappen die al een stuk verder zijn met het invoeren van de eerdergenoemde elementen (in de punten 4.1, 4.2 en 4.3) of andere, kunnen overwegen het label “plattlandspact” te gebruiken om hun zichtbaarheid te vergroten, het bewustzijn over hun inspanningen te vergroten en verbinding te zoeken met andere gemeenschappen die een soortgelijke benadering toepassen.

In tal van Nederlandse dorpen worden lokale gemeenschappen uitgenodigd om met voorstellen te komen voor transformatieve actie om aan lokale uitdagingen het hoofd te bieden. Daarbij worden “dorpsplannen” opgesteld die — zodra de gemeenschap en de gemeente het eens zijn over de taakverdeling — worden omgezet in “dorpsakkoorden”.

Dit maakt deel uit van inspanningen van de overheid om de lokale bevolking meer verantwoordelijkheid te geven en de overheidsbemoediging terug te dringen. Zo heeft de lokale gemeenschap bijvoorbeeld de bevoegdheid om de acties van overheden aan te vechten en overheidsdiensten over te nemen als de mensen niet tevreden zijn over de verstreking daarvan.

De eerste generatie dorpsplannen was vooral gericht op wat de dorpsbewoners van de overheid verwachten, maar in daaropvolgende plannen was meer aandacht voor wat de mensen zelf kunnen doen.

Het Catalaanse voorbeeld (punt 4.2) laat ook zien hoe verschillende departementen van de regionale overheid met het lokale initiatief samenwerken om een efficiëntere coördinatie van diverse op plattlandsgebieden gerichte beleidslijnen mogelijk te maken.

5.2 Lokale capaciteitsopbouw organiseren en/of financieren

Lokale gemeenschappen kunnen alleen een grotere rol spelen bij het opstellen en uitvoeren van lokale transformatieve actie op alle thematische gebieden van de plattlandsvisie als zij over de **capaciteiten** daartoe beschikken, waaronder de **kennis, vaardigheden en personele en financiële middelen** om de klus te klaren.

Capaciteitsopbouw — het verstrekken van opleidingen, advies, peer learning en informatie, en van financiering voor personeel, kantoorapparatuur en verplaatsingen — is een essentiële voorwaarde om plattlandsgemeenschappen meer zeggenschap te geven. Maatwerkcurssussen, helpdesks en online-instrumenten die begrijpelijke informatie bieden en gerichte adviezen verstrekken, moeten toegankelijk worden gemaakt voor een brede groep plattlandsactoren.

Dit moet worden aangevuld met **dynamisering van de gemeenschap** ter plaatse, vooral op gebieden waar nog niets of heel weinig gebeurt. Daarnaast is het van groot belang plattlandsgemeenschappen in de gelegenheid te stellen om van elkaar te leren door middel van netwerkbijeenkomsten, studiebezoeken en stages.

Tot slot moet er financiering beschikbaar zijn voor de **basiskosten** van het runnen van een kantoor en het in dienst nemen van mensen die de lokale actoren zullen blijven betrekken bij het actieplan en zullen toezien op de consequente uitvoering ervan. Die capaciteitsopbouw kan bijvoorbeeld worden gefinancierd via technische bijstand die beschikbaar is voor beheersautoriteiten die verantwoordelijk zijn voor EU-financiering.

Schotse gemeenschappen kunnen zogeheten [“Local Place Plans”](#) opstellen met voorstellen voor landgebruik en -ontwikkeling. Zodra deze bij de betrokken lokale autoriteit zijn ingeschreven, maken ze deel uit van het Schotse planningsstelsel en moeten ze in aanmerking worden genomen.

Het gemeenschapsorgaan dat is opgericht om het plan uit te voeren, is verantwoordelijk voor de uitvoering ervan. Een in heldere en eenvoudige bewoordingen gestelde [speciale gids](#) loodst gemeenschappen door de procedure heen; ook zijn er diverse organisaties waar zij terecht kunnen voor ondersteuning.

Daarnaast kan bij het opstellen van het plan ook de hulp worden ingeroepen van Community Learning and Development-teams die kantoor houden bij lokale overheden, of van lokale planningsdiensten.

Er kan aanvullende ondersteuning worden verkregen voor de uitvoering van het plan. Zo kreeg de Langholm Alliance financiering voor twee functies — een bestuurder voor de communautaire onderneming en een projectassistent — van het South of Scotland Enterprise Agency.

5.3 Gecoördineerde actie bevorderen

Adequate governance systemen en mechanismen om verschillende financieringsbronnen met elkaar te combineren en synergieën te bevorderen, behoren tot de [belangrijkste bestanddelen van het plattelandspact op nationaal niveau](#). Het volstaat echter niet om de coördinatie en complementariteit op beleidsniveau te waarborgen — het is belangrijk dat dit wordt omgezet in praktische actie in het veld.

Idealiter beschikken plattelandsgemeenschappen over een ruimte waar ze transparante informatie krijgen en hun mening kunnen geven over verschillende beleids- en financieringsonderwerpen, zonder te moeten navigeren via verschillende instellingen of uiteenlopende regels en procedures. Niet elke plattelandsgemeenschap hoeft over een dergelijke ruimte te beschikken — dat is ook niet haalbaar — als die ruimte maar niet te ver verwijderd is van de plattelandactoren. Te denken valt aan een oplossing op subregionaal niveau (NUTS 3).

Daarnaast is het van belang uitwisseling van ervaringen, samenwerking en coördinatie te bevorderen; het vertrouwen tussen autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor verschillende financieringsbronnen te versterken, en ervoor te zorgen dat zij het eens zijn over de behoeften en verwachtingen van plattelandsgemeenschappen.

In sommige Italiaanse regio's vormt de uitvoering van Leader (gefinancierd in het kader van het Efpo) een aanvulling op de strategie voor binnenlandse gebieden van de regering, die tot doel heeft de demografische opbouw van plattelandsgebieden te versterken.

De [plaatselijke actiegroep Montagnappenino](#) in Toscane treedt op als animator voor plattelandsonwikkeling om de vereniging van gemeenten te ondersteunen bij het uitvoeren van de strategie voor binnenlandse gebieden. Door deze samenwerking ontstaan er synergieën, waarbij via de strategie voor binnenlandse gebieden voornamelijk maatregelen worden gefinancierd die door publieke entiteiten worden uitgevoerd, bijvoorbeeld infrastructuurprojecten om ontvolking en sociale uitsluiting aan te pakken, en waarbij de plaatselijke actiegroep ondersteuning biedt voor samenwerkingsprojecten op het gebied van gemeenschapsonwikkeling, niet-landbouwbedrijven en innovatie.

De plaatselijke actiegroep biedt technische ondersteuning aan publieke entiteiten die financiering aanvragen in het kader van de strategie voor binnenlandse gebieden. In de periode 2021-2027 zullen de plaatselijke actiegroepen ook een aantal maatregelen in het kader van de strategie voor binnenlandse gebieden beheren.

Zie ook dit voorbeeld van de coördinatie van middelen op regionaal niveau in [Finland](#). Zie het voorbeeld uit Zweden in de publicatie "[NRN support for LEADER/CLLD implementation](#)" (blz. 5) voor ideeën over de manier waarop netwerken kunnen helpen om tot een gemeenschappelijk begrip te komen, en de samenwerking en het vertrouwen bevorderen tussen de instanties die de middelen beheren.

5.4 De toegang tot financiering verbeteren en de bureaucratie terugdringen

Lokale gemeenschappen kunnen hun transformatieve actie niet uitvoeren zonder toegang tot financieringsregelingen die voldoende **flexibel** zijn om tegemoet te komen aan zeer uiteenlopende behoeften, en **eenvoudig** genoeg om lokale projectontwikkelaars in staat te stellen financiering aan te vragen zonder al te veel administratieve rompslomp.

De [toolkit inzake financieringsmogelijkheden van de EU voor plattelandsgebieden](#) (zie tekstvak op blz. 5) is ook een waardevol instrument om plattelandsgemeenschappen te helpen hun weg te vinden in het complexe landschap van EU-financieringsmogelijkheden.

Sommige nationale of regionale beheersautoriteiten stellen gecompliceerde regels en voorwaarden op voor het beheer van EU-middelen, die veel verder gaan dan de EU-wetgeving vereist (ook wel "gold-plating" of overregulering genoemd).

Veel lokale actoren zijn daardoor niet bereid steun aan te vragen of geven hun projecten op vanwege tijdrovende besluitvormingsprocessen, waardoor in veel lokale gemeenschappen een negatief beeld van Europese financiering ontstaat. Daarom moeten het plattelandspact en de plattelandsvisie niet alleen dichterbij de burger worden gebracht, maar moet tegelijkertijd de toegang tot EU-financiering worden **gestroomlijnd en vereenvoudigd**.

Meer suggesties voor het mobiliseren van verschillende actoren ten behoeve van de uitvoering van de plattelandsvisie kunt u lezen in het advies van het [Europees Economisch en Sociaal Comité \(EESC\)](#) getiteld "Grotere betrokkenheid van de lidstaten, de regio's en het maatschappelijk middenveld bij de uitvoering van de langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU".

Vereenvoudigde kostenopties vormen een belangrijke manier om de toegang tot financiering te vereenvoudigen. Hiervoor is het niet nodig dat de begunstigden een register bijhouden van elke afzonderlijke uitgave in hun project; zij moeten alleen aantonen dat zij de

overeengekomen output en resultaten hebben bereikt en krijgen op basis daarvan betaald.

In Finland is al een [systeem op basis van vereenvoudigde kostenopties](#) (vaste bedragen) gebruikt voor tal van plattelandprojecten in de periode 2014-2020, in het kader van zowel Leader als andere maatregelen. De eenvoudige aanvraagprocedure heeft vele kleine of nieuwe begunstigden aangemoedigd om projectideeën uit te werken, en adviseurs van plaatselijke actiegroepen in het kader van Leader stonden paraat om hen te helpen bij het kiezen van de beste financieringsmogelijkheid.

Daarnaast kan de toegang tot financiering worden vereenvoudigd voor begunstigden van kleine omvang door gebruik te maken van "parapluprojecten" (pakketten kleinschalige concrete acties die voor administratieve doeleinden als één project worden behandeld). Zie de FARNET-gids "[Delivering CLLD effectively](#)" voor meer voorbeelden van manieren waarop de administratieve lasten voor lokale actoren kunnen worden verminderd.

Sluit u aan bij het online gemeenschapsplatform voor het plattelandspact

https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/become-member_en

 www.ruralpact.rural-vision.europa.eu

 info@rural-pact.eu

Auteur: Urszula Budzich-Tabor

Ondersteuning: Enrique Nieto, Paul Soto, Pascale van Doren

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025

© Europese Unie, 2025. CC-BY 4.0

Foto omslag: © andresr, Canva.com

Dit programma wordt uitgevoerd door

PRINT ISBN 978-92-68-22343-7 doi:10.2762/6837295 KF-01-24-027-NL-C

PDF ISBN 978-92-68-22342-0 doi:10.2762/3089874 KF-01-24-027-NL-N

Gefinancierd door
de Europese Unie